

สังคมไทยเรียนรู้จากเหตุการณ์กราดยิง

MASS SHOOTING : WHAT HAVE WE LEARNED

การประชุมวิชาการนิติสุขภาพจิต ครั้งที่ 6

บทบาทสื่อในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์รุนแรง (1)

นายก่อเขต จันทเลิศลักษณ์

ผู้อำนวยการสำนักข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
วิทยากร

นางสาวณิรัตน์ ก้าวรกิจการ

ผู้ช่วยเลขาธิการ กกก.กิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
วิทยากร

ดร. แพทย์หญิงเบญจมาศ พุกภัยกานนท์

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการ กกก.สุขภาพจิตแห่งชาติ
วิทยากร

นางลัดดา จีระกุล

จิตแพทย์ สถาบันกัลยาณราชนครินทร์
ผู้ดำเนินการอภิปราย

บทบาทสื่อในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์รุนแรง (นายก่อเขต จันทเลิศลักษณ์)

ข่าวเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงเช่นเหตุการณ์กราดยิง จะสามารถแบ่งรูปแบบการรับมือต่อเหตุการณ์ใน 3 ระยะ

คือก่อนเกิดเหตุ ระหว่างเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุ

ก่อนเกิดเหตุ, ประเมินความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การเกิดเหตุการณ์รุนแรง โดยศึกษาจากเหตุการณ์ในอดีตและนำมาถอดบทเรียนเพื่อเรียนรู้และป้องกันเหตุต่าง ๆ โดยเพิ่มการแจ้งเตือนที่ครอบคลุมมากขึ้นรวมถึงกระตุ้นให้เกิดมาตรการป้องกันต่อเหตุการณ์

ระหว่างเกิดเหตุ, เหตุการณ์ที่มีความรุนแรง มีรูปแบบของเหตุการณ์ เช่น การก่อการร้าย การก่อความไม่สงบหรือในรูปแบบปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งเป็นการกระทำของผู้ที่ถูกกดดันร่วมกับการมีปัญหาทางจิตโดยอาจก่อให้เกิดรูปแบบพฤติกรรมที่คล้ายกัน แต่มีความแตกต่างจึงต้องอาศัยความรอบคอบเพื่อรับมือต่อสถานการณ์ได้ถูกต้อง รูปแบบของเหตุที่รุนแรง การรายงานข่าวจะต้องคำนึงถึงปัจจัย คือ

1. ความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน : เพื่อให้เกิดการทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ
2. รับรู้และประเมินสถานการณ์รวดเร็ว รอบด้าน : หากเข้าไปใกล้สถานการณ์มากเกินไปอาจทำให้สับสนต่อการได้ข้อมูลที่แท้จริง
3. มีให้รบกวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ : ระมัดระวังไม่ให้เกิดภาระต่อผู้ที่รับผิดชอบ

การรายงานข่าว

ควรเลี่ยงการรายงานที่จะทำให้ตื่นตระหนก หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นวันแต่ในกรณีที่จะต้องรายงานข้อมูลเพื่อที่จะช่วยลดความสูญเสียที่อาจจะเกิดขึ้นโดยรวมถึงไม่ควรคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้ามากเกินไป เพราะอาจทำให้เกิดการตื่นอาจทำให้สถานการณ์เสี่ยงมากขึ้นได้

ไม่รายงานข้อมูลที่ละเอียดอ่อน เป็นความปลอดภัยต่อตัวบุคคล สถานที่ ซึ่งเหตุการณ์ที่เกิดมักมีความรุนแรงหรือมักมีภาพเหตุการณ์คนที่อยู่ในสภาพบาดเจ็บซึ่งอาจกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ญาติ หรือคนใกล้ชิด โดยเฉพาะในการรายงานประเด็นที่ละเอียดอ่อนเช่น บอกนามผู้ที่เสียชีวิตผู้ที่รายงานข่าวจะต้องการตรวจสอบว่าญาติได้ทราบข้อมูลนี้แล้ว จึงจะสามารถรายงานข้อมูลที่กระทบจิตใจได้

ไม่ควรสัมภาษณ์ผู้ก่อเหตุแบบถ่ายทอดสดเพราะการที่สามารถพูดต่อสาธารณะโดยตรงอาจทำให้เกิดความวุ่นวายในกรณีที่ต้องกระทำจึงควรจะมีระบบที่สามารถตัดภาพ-เสียงที่ไม่เหมาะสมได้ โดยต้องทำอย่างระมัดระวัง

สังคมไทยเรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์กราดยิง

MASS SHOOTING : WHAT HAVE WE LEARNED

การประชุมวิชาการนิติสุขภาพจิต ครั้งที่ 6

บทบาทสื่อในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์รุนแรง (2)

นายก่อเทพ จันทร์เลิศลักษณ์

ผู้อำนวยการสำนักข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
วิทยากร

นางสาวมณีนรัตน์ กำจรกิจการ

ผู้ช่วยเลขาธิการ กกก.กิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
วิทยากร

ดร. แพทย์หญิงเบญจมาศ พุกฤษถานนท์

ผู้อำนวยการสำนักเลขาธิการ กกก.สุขภาพจิตแห่งชาติ
วิทยากร

นางลัดดา จีระกุล

จิตแพทย์ สถาบันกัลยาณิราชนครินทร์
ผู้ดำเนินการอภิปราย

โดยรวมแล้ว การรายงานข่าวจะต้อง “ถูกต้อง เที่ยงตรง และรับผิดชอบต่อสังคม” มีความเป็นกลางโดยผู้รายงานจะต้องควบคุมคำพูดและน้ำเสียง เพื่อระมัดระวังเรื่องอคติที่อาจชี้นำได้

หลังเกิดเหตุ หลังจากการรายงานควรมีการทบทวนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ต่อการนำเสนอข่าวที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงกระบวนการ เพื่อให้การรายงานเป็นกระบวนการที่ดียิ่งขึ้นไป

บทบาท กสทช. กับสื่อในการนำเสนอข่าวในเหตุการณ์รุนแรง (นางสาว มณีนรัตน์ กำจรกิจการ)

การจัดการกับเนื้อหาในการรายงานของสื่อ ของ กสทช. จะแบ่งสื่อออกมาในรูปแบบของสื่อผิดกฎหมายและสื่อที่ไม่เหมาะสม โดยกสทช.จะต้องมีการควบคุมกำกับ ตรวจสอบ และมีการแจ้งเตือนให้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผู้ผลิตสื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม และจัดการปรับเนื้อหาที่จะเผยแพร่

ในสื่อสมัยเก่า กสทช. จะควบคุมสื่อและป้องกันไม่ให้เกิดความไม่พึงประสงค์ที่จะมีการ censor เพื่อไม่ให้มีการเผยแพร่สู่สาธารณะ ซึ่ง กสทช. จะใช้กฎหมายในมาตรา 37 ควบคุมเนื่องจากผลกระทบที่เกิดจากสื่อที่ไม่เหมาะสมนั้นยากที่จะเยียวยาหรือแก้ไขให้กลับมาเป็นเช่นเดิมได้แต่ปัจจุบันสื่อออนไลน์ในรูปแบบ social media ผู้ที่เผยแพร่สื่อไม่ได้อยู่ในวิชาชีพซึ่งอาจไม่เข้าใจในจรรยาบรรณของการนำเสนอข่าว และไม่สามารถป้องกันผลกระทบต่อการรายงานได้อย่างเหมาะสม จะทำให้เกิดความยากลำบากในการควบคุมเพราะจะมีผู้ดูแลเพียงองค์กรเดียวคือ พรบ.คอมพิวเตอร์

หลักการในการนำเสนอข่าวสาร

ต้องมีความครบถ้วน ถูกต้อง เป็นข้อเท็จจริงไม่ควรมีความโน้มเอียงไม่เน้นไปเรื่องใดเรื่องหนึ่งจนมากเกินไป รวมถึง ต้องเคารพสิทธิ ไม่ก้าวล่วงต่อบุคคลในสาธารณะตระหนักถึงสิทธิของบุคคลอื่น ๆ และป้องกันกลุ่มเปราะบาง ระมัดระวังในการก่อสร้างความเกลียดชัง

ปัจจุบันรายการข่าวมีวิวัฒนาการจากการอ่าน เป็นการเล่า จนเป็นการขยี้ข่าวเพื่อทำให้การนำเสนอเกิดความน่าสนใจ อย่างไรก็ตามการนำเสนอในรูปแบบ “การขยี้ข่าว” ก็อาจทำให้เกิดการกระตุ้นเร้าอารมณ์ และส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้รับชมก่อให้เกิดความตึงเครียดโดยเฉพาะกับญาติหรือคนใกล้ชิด ซึ่งละเมิดสิทธิความเป็นมนุษย์ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

ในรูปแบบของการรายงาน อาจมีการเลือกใช้คำให้ถึงความโหดเหี้ยม ตอกย้ำ เป็นการสร้างบาดแผลต่อผู้ที่มีความใกล้ชิดหรือเกี่ยวข้อง เกิดการ traumatize และ re-traumatize ซ้ำไปมาหรือแม้คำพูดที่ใช้ต่อผู้กระทำเหตุ การรายงานรูปแบบที่ดีที่ลงรายละเอียดที่มากเกินไป เช่น วิธีการก่อเหตุหรือวิธีการหาอาวุธปืน อาจส่งผลกระทบในทางลบได้

บทบาทสื่อในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์รุนแรง (3)

นายก้อเท จันเฑศลักษณ์

ผู้อำนวยการสำนักข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
วิทยากร

นางสาวณรัตน์ ก้าวรทการ

ผู้ช่วยเลขาธิการ กกก.กิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
วิทยากร

ดร. แพทย์หญิงเบญจมาศ พฤกษ์กานนท์

ผู้อำนวยการสำนักเลขานุการ กกก.สุขภาพจิตแห่งชาติ
วิทยากร

นางลัดดา จีระกุล

จิตแพทย์ สถาบันกัลยาณราชนครินทร์
ผู้ดำเนินการอภิปราย

การแก้ไขปัญห

การออกกฎหมายเพื่อมาแก้ไข อาจจะล่าช้าในการแก้ปัญหา หน่วยงานและในทุภควิชาชีพที่มีความเกี่ยวข้อง
จึงควรช่วยในการบูรณาการร่วมกัน ทั้งส่วนของ กสทช. กรมสุขภาพจิตกระทรวงความมั่นคง เพื่อสร้างความเข้าใจ
ร่วมกันในการวางแผน ต้องเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองเพื่อให้เกิดการรับมือและสกัดกั้นเนื้อหาได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต (ดร. แพทย์หญิง เบญจมาศ พฤกษ์กานนท์)

พระราชบัญญัติสุขภาพจิต พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562

- สร้างเสริมสุขภาพจิต
- การป้องกันและควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพจิต
- การบริการบำบัดรักษาด้านสุขภาพจิต
- การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านสุขภาพจิต
- การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความผิดปกติทางจิต ผู้รับดูแล และสังคม

ซึ่งพระราชบัญญัติสุขภาพจิตมีการจัดตั้ง กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางสื่อ
เพื่อไม่ให้มีการละเมิดตามสิทธิมาตรา 16/1

- ม.16 ห้ามมิให้ผู้ใดเปิดเผยข้อมูลด้านสุขภาพของผู้ป่วย ในประการที่น่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย
 - ม.16/1 การเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ทางสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อออนไลน์ใดต้องไม่ทำให้เกิดความรังเกียจเดียดฉันท์ หรือความเสียหายแก่จิตใจ ชื่อเสียง เกียรติคุณ หรือสิทธิประโยชน์ใดของผู้ป่วยและครอบครัว
 - ม.16/2 ในกรณีที่อธิบดีเห็นว่าการเผยแพร่ข้อมูลใด ๆ ฝ่าฝืน ม.16/1 ให้ออกคำสั่งให้ผู้เผยแพร่ดำเนินการ
 - (1) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการเผยแพร่ข้อมูล
 - (2) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการเผยแพร่ข้อมูล
 - (3) ระงับการเผยแพร่หรือห้ามใช้วิธีการในการเผยแพร่ข้อมูล
 - (4) เผยแพร่ข้อมูลแก้ไขความเข้าใจผิดะสานงานเพื่อ

สังคมไทยเรียนรู้อะไรจากเหตุการณ์กราดยิง

MASS SHOOTING : WHAT HAVE WE LEARNED

การประชุมวิชาการนิติสุขภาพจิต ครั้งที่ 6

บทบาทสื่อในการนำเสนอข่าวเหตุการณ์รุนแรง (4)

นายก่อเขต จันทเลิศลักษณ์

ผู้อำนวยการสำนักข่าว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส
วิทยากร

นางสาวณัฏฐ์ นัยทอง

ผู้ช่วยเลขาธิการ กกก.กิจการกระจายเสียง
กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ
วิทยากร

ดร. แพทย์หญิงเบญจมาศ พงษ์กานนท์

ผู้อำนวยการสำนักเลขานุการ กกก.สุขภาพจิตแห่งชาติ
วิทยากร

นางลัดดา จีระกุล

จิตแพทย์ สถาบันกัลยาณิราชนครินทร์
ผู้ดำเนินรายการ

ข้อมูลจากโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสนับสนุนคณะอนุกรรมการประสานงานเพื่อการบังคับใช้กฎหมายสุขภาพจิตระดับจังหวัด มีผลการสำรวจว่าประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิต สื่อจึงเป็นส่วนช่วยสำคัญในช่วยให้ประชาชนผู้รับข่าวสาร ได้เข้าถึงการฟื้นฟูสุขภาพจิตเรียนรู้แนวทางในการรักษาสุขภาวะทางจิตของตนเอง รวมถึงการเข้าใจในสิทธิด้านสุขภาพจิตของตนเองและผู้อื่นเพราะสื่อเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการสร้าง mental health literacy ของประชาชน